

A könyv nyelvezete általában magyaros és világos, csak elvétve használ a szerző szokatlan kifejezéseket. Ilyenek: «*egy országút*» (6. l.), «*egy állandó erő*» (15. l.), «*az elsütött ágyú tetemes erővel meghát-rál*» (12. l.), «*megtörténhet*» (9. és 154. lap). A középiskolai tantervek és utasítások mindenütt viszonyról és arányról szólnak, s azért legjobb lesz nekünk is e kifejezéseket használni. A mérések soha sem pontosak, tehát a relativ sűrűség pontos meghatározásáról sem lehet szó (45. l.). 1 km hosszú rudat nem csinálnak (56. l.). A 64. lapon előfordul oxygen, hydrogen, oxygenium és hydrogenium. Mi az optikailag sűrűbb és ritkább közeg (84. l.)? Mi különbség van átlátszó és teljesen átlátszó között (87. l.)? A szerző nem barátja az alkotmányos szabadságnak, mert a domború lencsére a kétszer domború s a vájt lencsére a kétszer vájt lencsét erőszakolja rá «*képviselő*»-ül (89. l.). Plus és minus elektromosság helyett inkább pozitív és negatív elektromosságról beszél-jünk. A «*bőrleffentyű*» szót még sohasem hallottam. A leydeni palack-nál nem a condensatort, hanem a condensator elektromosságát vezetjük a földbe (100. lap). Nekem egyik kitünő magyar philologusunk azt mondta, hogy inkább használhatunk egymásután 10 «*hogy*»-ot, mint egyetlen egy «*miszerint*»-et (117. l.). A 157. lapon feltűnő a kalen-dárium előtt a «*tisztességes*» jelző. Az írásjelek hibás elhelyezése folytán a 143. lapra ez került: «*Nápoly közelében az Aetna*». A mértékek rövi-dítésénél nem használunk pontot. Rossz a 36., a 90. s a 92. ábra. A könyv papírosa és betűi nagyon jók, ára (kötve 1 frt 20 kr.) mérsékelt.

Általában. Bozóky könyve a második kiadásban nagy mértékben javult, különösen tárgyi tekintetben, és bizvást remélhetjük, hogy most már a szerző a következő kiadásokban a rendszerre és a methodusra fog nagyobb gondot fordítani.

Budapest

WAGNER ALAJOS.

Elemi fizika felső kereskedelmi iskolák számára. Irta *Kont Gyula*. Budapest. Lampel Róbert. (Wodianer F. és fia) 186. l. Ára 1 frt 40 kr. 45,722/96. v. k. m. számú rendelettel engedélyezett tankönyv.

E munkában a szerző, mint az előszóban megjegyzi, oly könyvet kíván a nyilvánosság elé bocsájtani, a mely lehetőleg símúlva a kereskedelmi iskolák számára megállapított tantervhez, a természettan különbözö ágainak alaptörvényeit a lehető legegyszerűbb módon tárgyalja, továbbá kiterjeszkedik a gyakorlati alkalmazásokra és a legközönsége-sebb természeti tüneményeknek, megmagyarázására.

A szerző ezt a célját általánoságban el is érte: Azon a kis téren, a melyet könyvének szűk kerete rendelkezésére bocsátott (a IX. fejezetet

kivéve) kellő szigorral megállapított physikai fogalmakkal s a nagyszámú physikai jelenségeknek világos magyarázatával találkozunk. A tananyagok beosztása, az egymásután belépő új és új physikai fogalmaknak előnyösen választott sorrendje arról tanuskodnak, hogy e munkában, egy gonddal és bizonyos önállósággal írt tankönyvvel állunk szemben, mely könyv megírásánál a szerző a pædagogiai elveket sem tévesztette el szeme elől.

Az I—V. fejezetben a mechanikát tárgyalja. A munka e részében az egyenletesen változó mozgás tárgyalása terjedelemre nézve nincs egészen öszhangzásban a többi részekkel. Az egyenletesen változó mozgást, mint az előszóban is felemlíti, azért domborította ki jobban a többiekénél, hogy ez által mindjárt a tárgy tanulásának megkezdésénél alkalmat adjon a tanulóknak a természettani gondolkodás elsajátítására. S valóban erre a célra alig találhatott volna a szerző alkalmasabb helyet és tárgyat. A mechanikában, a munkáról és munkaképességről szólva, egy gyakorlati életre képező tankönyben nem lett volna felesleges a «Joule»- és a «Watt»-egységeket is felemlíteni akkor, a midőn az elektromosság gyakorlati alkalmazásánál lépten nyomon találkozunk ezekkel a mértékegységekkel.

A VI. fejezet a melegről szól. A melegre vonatkozó fogalmak között helyet lehetett volna még adni az égési hőnek is. Sőt a gőzgép lényegének ismertetéséhez, gyakorlati értékű lett volna egy kis számvetési példának a felhozása, mely példa hivatva lett volna megvilágítani a tanulók előtt azt a szoros összefüggést, a mi a gőzgép munkaképessége és a fűtőanyag fogyasztása között fennáll.

A VII. és VIII. fejezet a hang- illetőleg a fényjelenségeket tárgyalja s épen csak a legfontosabb törvényeknek és jelenségeknek tárgyalására szorítkozik.

A IX. fejezetben 20 oldalt fordít a szerző a mágnesség és az elektromosság tárgyalására. Ez az utolsó fejezet képezi e tankönyvnek azt a részét, a melyhez legtöbb szó férhet; nem annyira a miatt, a mit benne elmond, mint inkább a miatt, a mi belőle hiányzik.

Az elektromos és mágneses jelenségeknek mindinkább nagyobb térre terjedő gyakorlati alkalmazása, egy szakiskola számára írt tankönyvben, a physika ezen ágának, kissé intenzívebb és a gyakorlati alkalmazást szélesebb körben felölelő tárgyalását kívánja.

A felső kereskedelmi iskolát végzett ifjak közül sokan juthatnak az életben oly vállalatokhoz, a hol minduntalan hasznát veszik a physika épen ezen ágába tartozó ismereteknek. Igaz, hogy mindent nem ölhet fel egy tankönyv s hogy az ily ifjakra nézve az önképzés van hivatva teljesíteni a továbbképzést. De az önképzéstől is csak akkor lehet várni valamit, ha a szakiskolában gondoskodtak arról, hogy tisztán álljanak

az alapfogalmak és alapvető törvények az ifjak előtt. Ezt pedig így, a hogy a szerző átesik e tankönyvben az elektromos és mágneses jelenségek tárgyalásán, nem lehet elérni. Ennek a túlságos összevonásnak tulajdonítom az olyan, különben a valósággal is ellentétben álló, odatetett kinyilatkoztatást, mint a milyent a 172. oldalon találunk, a midőn a különböző fémek közötti érintkezésnél fellépő elektromosságról így szól: «az elektromosságnak mennyisége, tehát az elektromotoros erő is, csupán az érintkező felületek minőségétől függ».

Az elektromosság gyakorlati alkalmazásának bővebb ismertetése volna kívánatos. Így pl. manapság már széltében-hosszában beszélnek az emberek az elektromos energia egységéről, hogy egy hektowatt óránként ennyibe és ennyibe kerül, s ebből mit sem fog érteni a szakiskolából kikerült ifjú e tankönyv alapján. Néhány egyszerű, alkalmasan választott numericus példa felemlítése igen czélszerű lett volna arra nézve, hogy az ifjak könnyebben megismerkedhessenek és megbarátkozhassanak ezeknek a gyakorlati mértékegységeknek a használatával. A váltakozó áramú dynamó, mely mindinkább kezd följe emelkedni az egyenáramú dynamóknak, a gyakorlati alkalmazásban, méltán kívánhatna a maga számára egy kis helyet az ilyen tankönyvben.

Ha mindezek után figyelemmel vagyunk még a könyv könnyen érthető, egyszerű és szabatos stílusára, őszintén kívánhatjuk a szerzőnek, hogy munkája egy újabb kiadást érhessen meg, mely a IX. fejezet némi átdolgozása mellett bizonyára egy érdemes darabbal fogja szaporítani tankönyvirodalmunkat.

SZIJÁRTÓ MIKLÓS.

A helyes kulturpolitika: Irta Beregi. Budapest, Lampel, 1897. 13 l.

E kis röpirat Somogyinak e folyóirat februári számában ismertetett *Nemzeti kulturpolitikánk* cz. röpirata ellen van írva. Érdekességét az adja meg, hogy — a napilapok közlései szerint — a kormány kulturpolitikájának a szószólója. Alaposságról, meggyőző erőről azonban a miniature-füzetben ép úgy nem lehet szó, mint a Somogyiéban, vagy tán még annyira sem. Somogyival szemben, a ki a nemzetiségi vidékek magyar nyelvszigetейnek és a nyelvhatárok magyarságának a védelmét, erősítését iskolák által tartja helyes kulturpolitikának, és csak másodsorban gondol a tiszta magyarság politikai és gazdasági erősítésére, Beregi a magyar kormány újabb kulturpolitikájával egyetértőleg azt hangoztatja, hogy ép oly szükség van a magyarság erősítésére is, még pedig nem csak az ipar és gazdaság eszközeivel, hanem a kultúra által is; hogy a magyaroknak, mint államfentartó elemnek, értelmi és közgazdasági felsőbbségét minden áron biztosítani kell; midőn azonban önvérünket erősítjük,